

Wandeling in Maarke-Etikhove

Start en parking: Kerk Maarke, Maarkeweg

Bereikbaarheid: belbus 460 Vlaamse Ardennen of bus 61 Oudenaarde, bushalte 208340

Toegankelijkheid: Goede wandelschoenen. Deels verharde en onverharde wegen.

Afstand:

- Volledige wandeling: 10,5 km
- Verkorte wandeling: 7 km

Knooppuntenvolgorde:

- Volledige wandeling: kerk Maarke-70-E6-E7-75-60-64-65-E4-66-19-kerk
- Verkorte wandeling: kerk Maarke-70-E6-E5-65-E4-66-19-kerk

Wandelbeschrijving volledige wandeling:

Module 1: (kerk Maarke-70-E6) Tegenover de kerk van Maarke (**weetje A**) slaan we de Hasselstraat in en volgen de weg naar knooppunt **70**. Aan dit knooppunt slaan we rechts af (richting knooppunt 69). We volgen dit ruilverkavelingsbaantje en na ongeveer tweehonderd meter gaan we RECHTDOOR. Merk ondertussen op dat de helling van de Bossenareheuvel aan onze linkerkant niet zo steil is als de helling van de Eikenberg, Kapellenberg, Boigneberg en de Varent aan onze rechterkant. De verklaring lezen we in **weetje B**. Aan het einde van de betonweg slaan we rechts af en volgen de perceelgrens tussen twee akkers (voetweg 36). Op het einde komen we aan de achterkant van de tuinen (=E6).

Module 2: (E6-E7-75-60-64-65) We slaan links af en volgen voetweg 42 langs de afsluitingen van de tuinen tot aan de Ellestraat. We slaan links af, nemen de bocht naar rechts en in de volgende bocht slaan we rechts af (tussen de huizen met nummer 22A en 24). We volgen nu voetweg 76 tot we aan het volgend betonbaantje 'Puttene' komen. We slaan links af en na een bocht naar links en rechts komen we aan knooppunt **E7**. We slaan rechts af en volgen dus de voetweg richting het dorp Etikhove tot knooppunt 75. Onderweg zien we de kerk van Etikhove (**weetje C**). Aan knooppunt **75** slaan we rechts af, naar knooppunt **60**, dit is aan de watermolen van Ladeuze aan de Maarkebeek (**weetje D**). Misschien verrast een Grote gele kwikstaart (**weetje E**) ons aan deze molen. Achter de Ladeuzemolen gaan we naar rechts en volgen de kasseibaan richting knooppunt 64. Aan onze rechterkant begeleidt de Maarkebeek ons. Aan onze linkerkant stond vroeger het kasteel van Ladeuze (**weetje F**). Even voorbij de bocht naar links vloeit de Nederaalbeek in de bredere Maarkebeek. De witte huizen links waren ooit de stallen bij het verdwenen kasteel van Ladeuze. Op onze weg naar boven letten we ondertussen op de gevarieerde struikenrij aan onze rechterkant (Kardinaalsmuts, Gelderse roos, Veldesdoorn, Rode kornoelje, Hazelaar, Slee- en Meidoorn en Zwarte els). Bijna bovenaan, naast het bos aan onze linkerkant, kunnen we veldstenen op de weg vinden. Het bronnetje bovenaan bevat ijzerrijk water, te merken aan de roestkleurige neerslag. Bovenaan, aan knooppunt **64**, moeten we beslist even achterom kijken. Hier hebben we een prachtig panorama op Etikhove en de Bossenareheuvel, met de getuigenheuvels aan de horizon. Aan panorama's geen tekort want vanaf nu lopen we op een hoogtelijn tussen 60 en 80 meter. We volgen nu de voetweg tot knooppunt **65**.

Module 3: (65-E4-66-19-kerk) We kiezen nu richting knooppunt 66. We volgen eerst een kleine holle weg (buurtweg 23, voorheen 'Strondstraetje', die ook bezaaid is met veldstenen). Bovenaan (=E4) slaan we rechts af en volgen de Kokkerellestraat. Een vijfhonderd meter verder komen we aan de 'Veldbloemhoeve' (huisnr. 31). Hier slaan we de aarden veldwegel naar links in (voetweg

60, voorheen 'Terhanstweg'). Aan het eind van deze weg komen we aan de Kapellenberg (=knooppunt **66**) die we naar rechts volgen (naar 19). De straat dankt zijn naam aan het oude Sint-Vincentiuskapelletje (**weetje G**) dat we een paar honderd meter verder bereiken. Beslist een bezoekje waard! We gaan tussen de kapel en de woning de weg op die ons naar voetweg 57 leidt (uiteeraard de 'Capelleweg' geheten). We volgen de bewegwijzering tot knooppunt **19** en vervolgens naar knooppunt **70** tot aan de kerk van Maarke. Onderweg hiernaar lopen we op een smalle geasfalteerde kerkwegel (voetweg 56, voorheen 'Langeweg') die ons door een bosje leidt en even verder steken we via het bruggetje (de 'damesplank') de Maarkebeek over (voetweg 53, voorheen 'Beekweg') die ons naar de kerk brengt. Merk op dat de loop van de Maarkebeek hier niet het diepste punt van de vallei volgt, maar kunstmatig iets hoger loopt. Hierdoor verkrijgt men het nodige verval dat nodig was voor de Romansmolen en de Ter Borgt watermolen (**weetje H**).

Wandelbeschrijving verkorte wandeling:

We volgen eerst module 1 van de volledige wandeling (kerk Maarke-70-E6) tot aan E6.

E6-E5-65: Aan **E6** slaan we rechts af en direct links en volgen voetweg 36 tot aan de Maarkeweg. We steken deze over en gaan rechtdoor, de Borgtstraat in. Even verder komen we aan de Borgtmolen (**weetje H**). We buigen mee naar links, passeren een kapelletje (bij huisnr. 10) en op het einde van de Borgtstraat (**E5**) slaan we de befaamde Eikenberg naar rechts in. Onderweg naar boven zien we aan onze rechterkant het Eeckhoutbos (**weetje I**). Na een stevige klim komen we aan knooppunt **65**.

We volgen nu module 3 (65-E4-66-19-kerk) van de volledige wandeling.

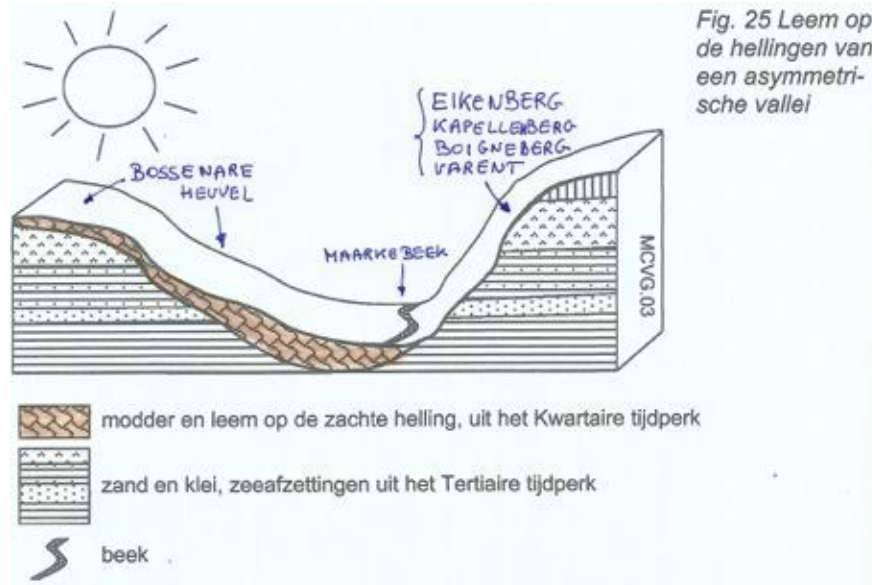
Weetjes

A. Vermoedelijk was er in het begin van de 12de eeuw al een kerk aanwezig in Maarke, gezien de St.-Lambertusabdij van Liessies (een Benedictijnerabdij in N.-Frankrijk) in 1129 het patronaatschap van de **kerk van Maarke** ontving. De gotische toren aan de noordkant staat naast het schip van de huidige hallenkerk. De toren dateert van het begin van de 16de eeuw en is een restant van een kruiskerk die in de 18de eeuw afgebroken

werd. Het metselwerk met breukstenen van IJzerzandsteen en Doornikse kalksteen aan de basis zijn de getuigen van deze 16de-eeuwse toren. De huidige classicistische kerk werd in 1774 gebouwd. Binnen in de kerk zijn ook nog enkele waardevolle elementen aanwezig waaronder een barokke preekstoel uit 1680, afkomstig van de abdij van Maagdendale in Oudenaarde, de houten lambriseringen en de orgel uit de 18de eeuw. Ook de natuurstenen doopvont van 1673 met houten deksel is het vermelden waard.

B. Wanneer we even kijken op de wandelkaart zien we dat de bruine hoogtelijnen links van knooppunt 70 (dit is de noordelijke flank van de Bossenareheuvel) verder uit elkaar liggen dan de hoogtelijnen tussen knooppunt 64 en 66 (dit is de zuidelijke flank van de Eikenberg, Kapellenberg en de Boigneberg).

en de Boigneberg). De helling van de Bossenareheuvel is m.a.w. minder steil dan de helling van de tegenover gelegen heuvels (de wielrenners zullen dit vast wel beamen). We hebben zo te maken met een **asymmetrische vallei**. De verklaring hiervoor moeten we zoeken in de ijstijden.

Figuur uit 'Levend landschap in de Vlaamse Ardennen' van M-Chr. Vanmaercke-Gottigny.

Als we bij zonnig weer rond de middag voorbij knooppunt 70 met onze rug naar de Bossenareheuvel naar de Kapellenberg kijken, voelen we de warme zonnestralen op onze rug. Dit geldt ook voor de Kapellenberg: de zonnestralen staan ongeveer loodrecht op de zuidelijke gerichte helling van deze berg. Voor de tegenovergelegen noordelijk gerichte helling van de Bossenareheuvel geldt juist het omgekeerde: de zonnestralen 'glijden' er als het ware over de helling heen. De hellingen die naar het zuiden tot westen kijken ontvangen warmere zonnestralen (middag- en namiddagzon) dan de hellingen die naar het noorden tot oosten kijken. Wat is er nu tijdens de ijstijden gebeurd? De sneeuwlaag die op de zuidflank van de Kapellenberg lag was dunner dan de sneeuwlaag op de noordflank van de Bossenareheuvel als gevolg van het verschil in zonnestraling. Tijdens de korte zomers van de ijstijden dooide het en vermengde de smeltende sneeuw zich met de onderliggende ontdooiende bodem. De modder die aldus ontstond gleeed naar beneden en vlakke de helling af. De zuidelijk gerichte helling van de Kapellenberg had een dunnere sneeuwlaag en zodoende ook minder afvlakkende erosie. De noordelijk gerichte helling van Bossenareheuvel had een dikkere sneeuwlaag en kreeg dus meer afvlakkende erosie te verwerken. Die helling werd zo zachter dan de helling van de tegenover gelegen Kapellenberg. De helling van de Bossenareheuvel heeft dus goede, vruchtbare leemgronden waarop vooral akkers zijn gelegen. Op de Kapellenberg zijn er meer weiden en bossen aanwezig.

De helling van de Bossenareheuvel heeft dus goede, vruchtbare leemgronden waarop vooral akkers zijn gelegen. Op de Kapellenberg zijn er meer weiden en bossen aanwezig.

C. Net zoals bij de kerk van Maarke ontving de St.-Lambertusabdij van Liessies het patronaatschap van de **St. Britiuskerk te Etikhove**, en dit in 1116. De breukstenen van ijzerzandsteen en veldsteen die in de huidige kerk

verwerkt zijn stammen waarschijnlijk af van de Romaanse kerk. De toren is het oudste gedeelte van de kerk (16de eeuw). De rest van de huidige kerk is het resultaat van toevoegingen en verbouwingen sinds de 18de eeuw tot heden.

D. De Ladeuzemolen wordt in 1571 vermeld maar bestaat wellicht van voor 1500. Het is een voormalige koren- en oliemolen. De molen hing af van het verdwenen kasteel van Ladeuze een eindje verderop (zie weetje F). Het was een 'banmolen' of 'dwangmolen', d.w.z. een molen waar de naburige boeren verplicht waren hun graan te laten malen. Het doel van deze molendwang was een deel, bijvoorbeeld een tiende, van (de waarde van) het graan als

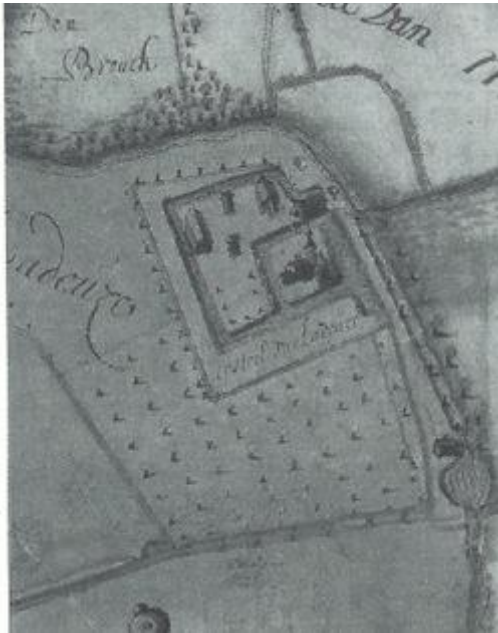
belasting te kunnen innen. Naar verluidt zou de olieproductie gestopt zijn rond de Eerste Wereldoorlog en is de graanmaalderij verwijderd in de jaren 1960-1970. Het metalen schoepenrad (1978) en het sluiswerk (1985) zijn vernieuwd. Let ook op het typische bovenslagrad. Bij het molenhuis achter de molen staat een bewaarde molensteen.

E. De Grote gele kwikstaart.

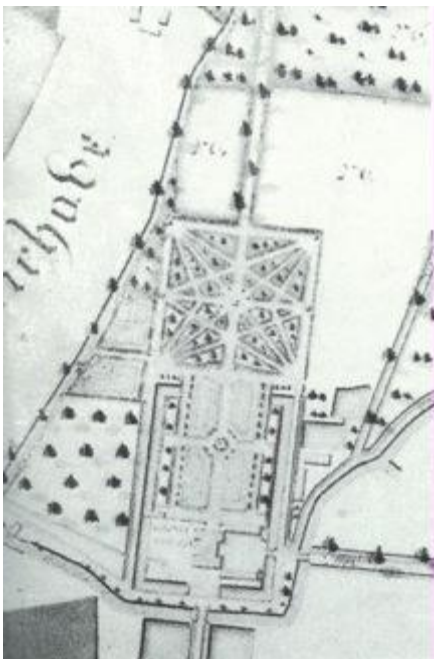
Wie de Witte kwikstaart kent, moet vast eens in de omgeving van watermolens met snelstromend water uitkijken naar de iets grotere gele familiegenoot. Je herkent dit vogeltje aan de lange op en neer wippende zwarte staart (met witte rand), de blauwgrijze bovendelen en de gele borst en onderstaart. Het mannetje heeft bovendien in de zomer een zwarte kin

en keel. Speur de slikrandjes van de beek af en je hebt kans om deze kwikstaart in je vizier te krijgen, op zoek naar insecten (kevers, haften, kleine libellen) en hun larven, soms kleine weekdieren, schaaldieren en zelfs kleine visjes. Of hij fladdert even op om iets uit de lucht te pikken. Eén paartje heeft ongeveer een kilometer waterlengte nodig. Hun nest zit goed verborgen in een gat in een muurspleet of onder een brug, ook soms tussen de boomwortels of in dichte klimop. In winter trekt een deel van 'onze' Grote gele kwikstaarten naar Zuid-Frankrijk en Spanje en overwinteren hun soortgenoten uit Duitsland en Scandinavië hier bij ons. In deze koude periode zoeken ze dan hun voedsel niet uitsluitend langs de beken, maar kun je ze ook foeragerend aantreffen op akkers, in weiden aan veedrinkpoelen en afwateringssloten.

F. Het kasteel van Ladeuze was een volledig omgrachte site, gelegen naast de samenvloeiing van de Maarkebeek met de Holbeek. Er is in 1471 reeds een vermelding door Gillis de la Deuze die er verbleef. Geregeld werden er aanpassingen of veranderingen aangebracht in de configuratie van het kasteel en de tuin er om heen. Op een kaart van 1641 door J. Bale (zie kaart hiernaast) is een tweedelige site met walgrachten te zien, met een kasteel op het opperhof. Op de Ferrariskaart van 1771-1778 (kaart 2) staat een enkelvoudige kasteelsite afgebeeld met ten noorden ervan een aangelegde tuin met geometrisch patroon. Let ook op de lange toegangsdriften ten oosten van het kasteel, richting Maarke (die nu verdwenen is) en de korte toegangsweg ten zuiden ervan tot Maarkendries (die wel nog bestaat). In 1779 (de kaart van Ferraris was nog maar pas af) veranderde de toenmalige heer van

Ladeuze, baron d'Exaerde, de inplanting van het kasteel en de tuinaanleg (zie kaart 3 uit het Landboek van Leupegem van 1783). Het kasteel werd gesloopt in 1824. De stallingen die deel uitmaakten van de 18de eeuwse kasteelhoeve werden tot woonhuizen (Ladeuze 9-15) en boerenwoning (Ladeuze 17) verbouwd.

Kaart 2 (boven): Uittreksel uit de Ferrariskaart (1771-1778)

Kaart 3 (links): uittreksel uit het Landboek van Leupegem (1783)

G. De St.-Vincentiuskapel heeft al een heel verleden achter zich. De oorsprong van deze kapel gaat vermoedelijk terug tot de 12de eeuw. Het gebruik van breuksteen van Doornikse kalksteen, veldsteen en ijzerzandsteen wijzen in de richting van een Romaanse oorsprong. In 1569 wordt ze vermeld als 'kapel Ten Berghe'. In die tijd was ze reeds uitgegroeid tot een bedevaartkapel toegewijd aan St.-Vincentius en St-Antonius met een noveen van 22 tot 30 januari. Deze twee

heiligen worden aanroepen voor verschillende kwalen (men slaat dus met 2 heiligen 'twee vliegen in één klap'). Na de bedevaart gaat men traditioneel een geuteling eten in de plaatselijke herberg.

Het gebouw onderging verschillende herstellingen (na de beeldenstorm (1582) en door vochtproblemen (de vloer aan de noordzijde ligt een meter lager dan de grond aan de buitenzijde)). In 1976 werd de kapel als monument geklasseerd en bij de laatste herstellingswerken van 1983 werden de vochtproblemen opgelost. Binnenin bezit de kapel enkele bezienswaardigheden als gepolychromeerde beelden van de twee heiligen, een schilderij met een afbeelding van

St-Antonius en taferelen van de folteringen die deze man onderging alvorens hij aan de marteldood stierf. Bij het altaar is ook nog een schilderij van deze heilige te bezichtigen. Aan de muur hangen ook enkele ex voto's in was.

H. De Ter Borgtmolen (Borgtstraat nr. 4) stamt uit de 12de eeuw. Bij een geschreven overeenkomst van 1155 tussen Arnulf van Oudenaarde en de abdij van Ename is er reeds sprake van de geplande bouw van deze molen die aan de abdij geschonken werd. In de 16de eeuw komt deze korenwatermolen van het bovenslagtype in handen van de graaf van Lalaing. In 1911-1912 werd een stoommachine toegevoegd, die ondertussen al weer verdwenen is. Er werd gemalen tot 1967. Het ijzeren waterrad werd vernieuwd in 1986. Deze molen is nog draaivaardig en verdient de nodige bescherming als monument.

Even verder bij woning nr. 10 kun je even stilstaan bij een **O.-L.-Vrouwekapel** (zie foto hiernaast). Deze wegkapel staat onder drie linden met ingevlochten kruin. De omgeving van deze straat maakt deel uit van het gehucht 'Ter Borgt'. In de middeleeuwen was deze wijk een aparte heerlijkheid. De naam 'Ter Borgt' verwijst waarschijnlijk naar een versterkte woning of nederzetting. Op de Ferrariskaart (1771-1778) zien we de naam 'Chateau terborgh't' ter hoogte van de Ter Borgtmolen (zie kaart hieronder).

I. Het Eeckhoutbos is een historisch bos waarin de laatste jaren quasi geen beheer werd uitgevoerd. Het grootste deel van het Eeckhoutbos bestaat uit een eikenbos met een uitgesproken ondergroei van boshyacint. De rijkdom van het bos zit hem vooral in de verscheidenheid van de voorjaarsflora en de oude opgaande bomen (vooral zomereik, beuk en oude populierenrassen). Op de overgang naar het valleibos in het westelijk deel vinden we de grootste soortenrijkdom. Bosanemoon, slanke sleutelbloem, brunel, pinksterbloem, muskuskruid, dagkoekoeksbloem, gevlekte aronskelk, robertskruid, bosereprijs, kleine maagdenpalm en veelbloemige salomonszegel komen hier plaatselijk dominant voor. Deze soorten vind je ook in het vlakke gedeelte, maar dan in mindere aantallen. Op de steilere rand komen eenbes en grote keverorchis voor. Het vlakke gedeelte bestaat grotendeels uit een ondergroei van boshyacint met plaatselijk verbraming, vermoedelijk als gevolg van vroegere exploitatie.

De boomlaag is verscheiden met oude zomereiken, gewone es, beuk en oude populierenvarieteiten. Zoete kers, haagbeuk, lijsterbes, gewone vlier en zachte berk vormen de struiklaag, maar komen ook in de boomlaag voor. Een deel van het bos bestaat uit historisch hakhout van hoofdzakelijk haagbeuk, gewone es en hazelaar.

Langs de bosrand staat een oude haag waarin onder meer mispel en gladde iep voorkomt. De haag zelf bestaat uit eenstijlige meidoorn afgewisseld met sleedoorn en hazelaar. *(tekst Jo Cosijn, conservator Eeckhoutbos)*

